

Manuel Ibáñez Escofet*

Gaziel: cent anys

Cada moment cultural dels pobles deixa l'empremta de l'obra dels seus escol·lits. En el món de les arts i de les lletres, aquests noms resten fixats en els museus i biblioteques, en l'ornat de les vies públiques i en els ordenats, o desordenats, petits patrimonis familiars. Queden. Però hi ha una activitat intel·lectual no sempre degudament considerada, que a més del seu valor intrínsec té una missió informativa, orientadora i creadora d'opinió. És el periodisme.

Els bons periodistes, els periodistes autèntics, saben quin és el seu paper i la influència que exerceixen. Per això, més que satisfer-se en la vanitat de l'obra reconeguda com a ben feta o la satisfacció interior del treball elaborat en el silenci, es complauen de ser testimonis morals dels fets. Alguna vegada he dit que els periodistes eren els manobres de la història.

És cert. Però són alguna cosa més. Són —o haurien de ser si els bons ho són— la veu de la consciència col·lectiva, els intèrprets dels esdeveniments, els narradors veraces de tot allò que acompanya la vida de l'home en la seva societat i els desvetlladors de la curiositat i del coneixement.

Aquest nostre ha estat un país de bons periodistes, però, com és natural, en sobresurten alguns que s'imposen per la profunditat i la gràcia de la seva obra, que es creu fugissera i de ràpida desaparició. És un error, perquè l'obra i la influència moral, modelant voluntats i donant caràcter als pobles, són sempre vives i recordades. Un d'aquests grans periodistes, quasi sense parió, és Agustí Calvet, que va donar-se a conèixer i es va fer famós amb el pseudònim cenyit i clar de «Gaziel». No se'l coneixia d'una altra manera i ell mateix no era altre que Gaziel. Era un dels joves erudits que Prat de la Riba convulsionà des de l'Institut d'Estudis Catalans i, després de doctorar-se amb una brillant tesi sobre Anselm Turmeda, anà becat a París a ampliar estudis filològics.

Escriurà, de tant en tant, algun article per a *La Veu de Catalunya* fins que esclatà,

al 1914, la guerra europea. Profundament francòfil, Gaziel va topar amb els críters de *La Veu*, i Miquel Sants i Oliver, enamorat de les seves cròniques de la guerra, el portà a *La Vanguardia*. En aquell diari important, Gaziel tingué un ampli ressò.

Començava, però, una de les crítiques que més van doldre a Gaziel al llarg de la seva vida: escriure en castellà, quan havia començat amb força una envejable producció catalana. Gaziel va entendre que, en el món de la comunicació, l'important era comunicar-se, i escrivint en castellà no va deixar mai de defensar catalanament els interessos del país i va estendre, enormement, el camp de la seva influència i de la seva lliçó. Després d'haver aplegat en diversos volums les seves cròniques de guerra, Gaziel va canviar la vida erudita per l'apassionant i apassionada del periodisme. Fou nomenat director de *La Vanguardia* i va ser, junt amb el propietari del diari, el primer comte de Godó, l'artífex de la gran expansió.

La guerra va trencar la tasca benemèrita de Gaziel, de qui ha dit Josep Benet que fou el periodista conservador més lúcida que ha donat Catalunya. I s'hagué d'exiliar, perquè la seva vida perillava als dos cantons de l'Espanya dividida per la guerra civil. No deixa de ser un honor quedar al marge de la sagnant batalla fratricida, contra la qual va advertir assenyadament.

Tornà bastant avançada l'era de Franco. El periodisme estava prohibit per a ell i esmerçà els seus coneixements i la seva sensibilitat en el món editorial. I començà el que seria la seva admirable i densa prosa de reflexió en català, única llengua emprada fins a la mort. Els seus llibres inol·ludables segueixen la seva vida i la meditació sobre el país, des de la seva infantesa a Sant Feliu de Guíxols fins a la plenitud d'una vida que era una acumulació de vivències i d'estudi.

Si no hagués mort, el mes d'octubre hauria fet cent anys. □

* Director adjunt de «*La Vanguardia*».